

CONSIDERAȚII ASUPRA UNOR MĂSURI PRIVIND MANAGEMENTUL ADMINISTRĂRII FISCALE ÎN PERIOADA DE CRIZĂ ECONOMICĂ

Ec. dr. ing. Adrian VINTILESCU BELCIUG – Director
Agenția Națională de Plăți și Inspecție Socială

Ec. dr. ing. Lăcrămioara CORCHEȘ – Director general
Ministerul Muncii și Protecției Sociale

Drd. Adriana LUPU – Consilier
Agenția Națională de Administrare Fiscală

Drd. Daniela CREȚU – Expert
Agenția Națională de Administrare Fiscală

Orice dezvoltare, creștere economică trebuie privită, în perioade de criză economică, în primul rând din punct de vedere al riscurilor și amenințărilor structurale de echilibru.

Criza economică din România trebuie privită în contextul național și, evident, în cel al Uniunii Europene.

Lipsa de lichiditate a trezoreriilor companiilor datorată condițiilor pieței și dezvoltarea unor căi de reacție rapidă a administrării fiscale pot duce, pe termen scurt, la incapacitatea firmelor de a face față în această perioadă de criză. Această cauză conduce, fie la decizia acestora de a face evaziune fiscală, fie la o altă decizie de creditare.

În procesul de administrare fiscală s-au stabilit unele măsuri pentru amânarea la plată a obligațiilor fiscale neachitate la termen ca urmare a efectelor crizei economico-financiare.

Incapacitatea firmelor de a face față datoriiilor curente este evidențiată mai ales de presiunile care apar în cadrul executărilor silită prin poprire (când agentul economic emite bilete la ordin sau banca își modifică opțiunile de creditare față de client).

Această stare de fapt induce în mediul economic și o scădere a potențialului de creștere economică.

Avem de-a face cu două procese care trebuie analizate în mod distinct:

- nevoia de finanțare a firmelor într-un mediu economic ostil duce la creșterea presiunii fiscale ce favorizează evaziunea fiscală, datorată aplicării măsurilor de executare silită, care trebuie să fie efectuată prompt și eficient;

- acordarea înlesnirilor fiscale (suspendarea temporară a executării silită etc.) în care ar trebui analizat interesul statului vizavi de utilizarea pârghiei administrării fiscale în stimularea creșterii economice.

Pe baza datelor deținute, administrația fiscală analizează și stabilește măsurile de executare silită astfel încât, realizarea creanței să se facă cu rezultate cât mai avantajoase, ținând seama de interesul imediat al statului, cât și de drepturile și obligațiile debitorului urmărit.

Statul este interesat în creșterea încasărilor bugetare, precum și în a minimiza pierderile determinate de neplata arieratelor în scopul stimulării creșterii economice.

Astfel, în cazul în care agentul economic este solvabil se recomandă ca acesta să funcționeze, încasându-se, în acest caz, sumele restante și dobânzile de întârziere.

Dacă gradul de îndatorare este mare atunci este oportun să se deschidă procedura insolvenței, limitându-se astfel pierderile din arieratele fiscale.

Deciziile de administrare fiscală, inclusiv cele privind suspendarea executării silită, amânarea sau eșalonarea la plată a creanțelor fiscale pot maximiza încasările bugetare fără o sporire a fiscalității în sine.

Principala limită o constituie efectuarea, într-un termen foarte scurt, a predicției încasărilor și a arieratelor viitoare pe care agentul economic le-ar înregistra, dar și evaluarea riscului de faliment într-un termen foarte scurt pentru un număr mare de contribuabili.¹

Având ca obiectiv găsirea unor măsuri active care să ducă la combaterea economiei subterane, dar și la relansarea economică, vom parcurge mai întâi o scurtă analiză SWOT.

Puncte tari	Puncte slabe
<p>Experiență și grad ridicat de calificare a executorilor fiscali și inspectorilor (salariați specializați).</p> <p>Veniturile ridicate ale personalului prin acordarea de stimulente.</p> <p>Dezvoltarea sistemelor informatice.</p> <p>Existența unor instrumente de decizie și oportunitate (întocmite pe principiul creditorului prudent).</p>	<p>Efectuarea măsurilor de executare silită și acordare de facilități fiscale în cadrul aceleiași structuri.</p> <p>Sensibilitatea ridicată la acte de corupție a zonelor de inspecție fiscală și executare silită.</p> <p>Dificultatea aplicării unor instrumente de asistare în timp real a deciziei rentabilitate-risc (modelare risc-faliment).</p> <p>Reacția inadecvată față de măsurile de executare silită (măsurile de executare silită la agenții buni platnici încetinesc creșterea economică însă neaplicarea acestora la timp cresc arieratele).</p>
Oportunități	Amenințări
<p>Existența posibilității finanțării din fonduri europene.</p> <p>Intrarea în spațiul Uniunii Europene.</p> <p>Pe piața muncii există personal specializat în creditare, datorită restructurărilor din cadrul băncilor.</p>	<p>Efectuarea lichidărilor de slabă calitate.</p> <p>Reducerea volumului de activitate și a numărului de contribuabili, urmare a suspendării, intrării în inactivitate, faliment, creșterea infrafracționalității economice.</p> <p>Reducerea lichidităților de pe piața de capital, dobânzi mari, dificultatea luării de credite, reducerea capacității de autofinanțare a companiilor, creșterea complexității și metodelor de evaziune fiscală (noi scheme de fraudare, în special fraudă multi-națională și intracomunitară), creșterea costurilor împrumuturilor.</p>

Pentru a sublinia necesitatea utilizării unei pârghii financiare vom aborda problema, în primul rând, din punct de vedere al evaziunii fiscale.

Evaziunea fiscală este unul din fenomenele economico-sociale complexe de maximă importanță cu care statele de astăzi se confruntă și ale căror consecințe nedorite caută să le limiteze cât mai mult, eradicarea fiind practic imposibilă.

Efectele evaziunii fiscale se repercutează direct asupra veniturilor fiscale, conduc la distorsiuni în mecanismul pieței și pot contribui la inechități sociale datorate "accesului" și "înclinației" diferite la evaziunea fiscală din partea contribuabililor.

Lupta cu evaziunea fiscală este, în toate cazurile, foarte dificilă. De aceea, conceperea unei metode proactive este foarte utilă.

"Intervenția" statului în menținerea unui anumit grad de evaziune fiscală trebuie analizată prin prisma raportului dintre efect (formarea capitalului) și eforturi (o mare risipă de resurse bugetare, crearea de inechitate în veniturile disponibile ale contribuabililor etc.).²

¹ Vintilescu, Adrian, Brojba, Laura, Dumitru, Corina, Graziela – *Asupra utilizării unor strategii optime de administrare fiscală în perioade de criză economică*, Romanian Academy, Romanian Journal of Economic Forecasting nr. 1/2010

² Dăianu, Daniel, Vrânceanu, Radu – *România și Uniunea Europeană*, Editura Polirom, 2002

Raportul contribuabilului cu sistemul fiscal este, înainte de toate, o problemă de percepție în legătură cu întreaga datorie pe care el trebuie să o achite. Această percepție este caracterizată printr-un sentiment de constrângere, chiar de o presiune, ceea ce explică permanenta opoziție la impozit. Autorii contemporani definesc evaziunea fiscală ca fiind totalitatea manifestărilor de "fugă" din fața impozitelor. Această "fugă" ar putea să fie dirijată spre o altă cale de finanțare.

Calea include deci înăsprirea sancțiunilor concomitent cu oferirea unui suport acelor care solicită "înlesniri".

Privind lucrurile macroeconomic, economisirea, ca și un consum amânat, reprezintă acea parte din venitul disponibil care poate fi consumată. Scăderea economică induce o creștere în sine a consumului în total venituri. Percepția comercianților va fi însă să acopere prin evaziune fiscală deprecierea economică. Nu atât nevoia de lichiditate, ci conștientizarea tardivă a riscului duce la o presiune uriașă pe evaziunea fiscală.

Investițiile (ca o cheltuială curentă în speranța unui câștig viitor) în vreme de criză, datorită lichidității scăzute, precum și a unei percepții pesimiste asupra cash flow-urilor vor scădea. Criza economică diminuează investițiile directe, ceea ce accentuează recesiunea. Investițiile din fonduri europene, prin caracteristica lor de participare mixtă de capital al cetățeanului și al Uniunii Europene, pot duce la o reacție favorabilă dacă sunt utilizate ca pârghie.

Utilizarea acestor cereri de înlesnire în accesarea de fonduri europene care să stimuleze investițiile în economia românească este măsura centrală a acestui studiu. Ea rezidă însăși din existența resurselor financiare din cadrul economiei subterane, a oportunităților date de existența fondurilor europene, dar și din faptul că tot mai des contribuabilii solicită "îngăduință fiscală".

Accentuarea măsurilor de combatere a evaziunii fiscale va fi completată astfel de o altă pârghie a statului: oferirea unei alternative de accesare a unor fonduri europene pentru investiții.

Față de această stare de fapt, măsura propusă este divizarea fluxurilor la doi "actori" diferiți:

- organul de executare silită și inspecție fiscală va accentua măsurile de combatere a evaziunii fiscale prin măsuri coercitive;
- organul de suspendare a executării silite (creditate) va facilita accesarea unor fonduri europene.

Vom analiza, pe rând, rolurile acestor structuri și principalele direcții de acțiune:

Organul de administrare fiscală va realiza exclusiv executarea silită fără a fi preocupat de efectul devastator al executării asupra firmelor și exclusiv pe combaterea evaziunii fiscale și pe colectarea creanțelor.

Acest organ va aplica cu o rigurozitate maximă măsuri extreme, ca reacție la comportamentul debitorilor. Măsurile se referă la rapiditatea reacției și informatizarea acesteia, dar mai ales la reacția juridică a fenomenului de bancrută frauduloasă.

Dezvoltarea imaginii publice de "fisc puternic" va induce o scădere a tendinței evaziunii fiscale și o creștere a încasărilor însă va avea ca efect încetinirea creșterii economice.

Organul de acordare a facilităților fiscale va avea ca obiectiv facilitarea accesării fondurilor europene în urma solicitării de către contribuabili a înlesnirilor.

Acest organ va realiza distinct acordarea facilităților fiscale. Fundamentarea deciziei de acordare a înlesnirilor se va baza pe valoarea și volatilitatea activelor, pe valoarea creanței, a ratei dobânzii, pe plățile și creanțele viitoare anticipate, pe costul capitalului având la îndemână un instrument informatic de asistare a deciziei de creditare. Accesarea fondurilor europene va avea însă aici o însemnătate distinctă.

Practic, această entitate va funcționa ca un compartiment de credit și va avea ca obiectiv analizarea oportunității în contextul stimulării creșterii economice. Exclusiv în urma deciziilor acestui compartiment se pot acorda facilități fiscale.

Decizia va avea la bază oportunitatea definită în condițiile rentabilitate/risc efectuată formalizat pe principii bancare, care să aibă în vedere contextul macroeconomic, dar mai ales accesarea fondurilor europene.

De aceea, conceperea acordării unor înlesniri o considerăm a fi privită, inclusiv, ca un mod de finanțare inteligent care să canalizeze potențialele sume din evaziunea fiscală în investiții.³

Cu alte cuvinte, mecanismul propus este, pe de o parte, înăsprirea măsurilor active (coercitive), concomitent cu oferirea unui canal de creditare care să includă consilierea în accesarea de fonduri europene și în care să fie implicați agenții economici care solicită înlesniri.

Ambele laturi le considerăm la fel de importante într-o politică fiscală coerentă întrucât își maximizează efectele reciproc. "Actorii" însă trebuie să fie diferiți.

Bibliografie:

1. "A Contribution to the Theory of Economic Growth", Quarterly Journal of Economics (The MIT Press) 70 (1): 65–94, 1956, doi:10.2307/1884513, <http://jstor.org/stable/1884513>

2. N. Gregory Mankiw – *Macroeconomics*, 6th Edition, Worth Publishers, 2006, ISBN 0716762137

3. Fraser Nick – *John Maynard Keynes: Can the great economist save the world?*, 8 November 2008

4. Cullis John, Jones Philip – *Public Finance and Public Choice*, Oxford University Press, 1998

5. Vintilescu Adrian, Brojba Laura, Dumitru Corina Grazziela – *Asupra utilizării unor strategii optime de administrare fiscală în perioade de criză economică*, Romanian Academy, Romanian Journal of Economic Forecasting nr. 1/2010

6. Snowdon Brian, Howard R. Vane – *An Encyclopedia of Macroeconomics*, 2002, Description & scroll to Contents-preview links

7. <http://www.bnr.ro>

8. <http://www.insse.ro>

9. <http://www.mfinante.ro>

10. <http://www.anaf.ro>

11. <http://www.fonduri-structurale.ro>

³ <http://www.anaf.ro>